පටිසෝතගාමී පිළිවෙත

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

බුද්ධං ධම්මං සංඝං නමස්සාමි

"ඉතෝපරං සක්කච්චං ධම්මෝ වෝදපෝ තීතී"

පූජනීය මහා සංඝ රත්නය ප්රධාන මෑණිවරුන්ගෙන් අවසරයි. ශ් රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

2019 වර්ෂයේ වස් කාලයේ ලැබිච්ච ආරාධනාවකට අනුව ආරම්භ කරපු බෝලන්කන්ද තපෝ අරණට, මේ මෑතකදී ත්රිපිටකයාණන් වහන්සේ නමකුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පිළිම වහන්සේ නමකුත් වැඩම කරන්නට යෙදුනා. මේ කියන කාරණාව ප්රධාන කර ගනිමින් අපිට ආරාධනාවක් ලැබුනා සම්බුදු ගුණ අරඹයාගෙන ධර්ම දේශනාවක් හෝ ඒ ගුණ අපේ ජීවිතයට සම්බන්ධ වෙන්නෙ කොහොමද? බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම මාර්ගය තුල මේ භාවනාවෙන් ප්රයෝජනය අරගෙන උන් වහන්සේගේ ජීවිතය සංසාර ගමන නිවී සනසා ගන්නට කරුණු සකස් කර ගත්තෙ කොහොමද? කියලා අපිට තේරෙන ප්රමාණයෙන් කියල දෙන්න කියල කෙරුනු ආරාධනාවකට අනුවයි අද දවසේ ඉඳන් 'සම්බුදු ගුණ වරුණ' කියල මේ දේශනාවල් ටික කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ.

බෝලන්කන්ද තපෝ අරණේ සිදු කරන දේශනාවල ප්රධානම යොමු කිරීම සහ මාතෘකාව සතර සතිපට්ඨානයයි. සිහිය පිහිටුවා ගැනීමයි. ඉතින් මේ අද දවසේ ඉඳල කතා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන සම්බුදු ගුණ වරුණත් ඒ සතිපට්ඨානය කියන මාතෘකාවටම යන විදිහට, සතිපට්ඨානයම කුළු ගන්වා ගනිමින් සාකච්ඡාවට ලක් කරන්නට අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා.

පින්වතුනි, ඔය ඇත්තොත් මමත් දෛනික ජීවිතේ ඉඳලම ආධ්යාත්මික ලෝකය දක්වාම අපේ ජීවිතේ අරමුණු ගන්නේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස කියන මේ ආයතනයන් ඔස්සේයි. ඒ දේ ඔය ඇත්තන්ටත් එකයි. මටත් එකයි. වෙනත් රටක ඉන්න කෙනෙක්ටත් එකයි. ඔය ඇත්තන්ගෙත් මගෙත් ශාස්තෘවරයාණන් වහන්සේටත් එකයි.

ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ කල්ප ලක්ෂයක් කියන දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ පාරමිතාවල් ටික සම්පූර්ණ කරගෙන උන් වහන්සේ හදාරන්නට යෙදුනා, පුරුදු කරන්නට යෙදුනා, වඩන්නට යෙදුනා, මේ සසර ගමන හදන වඩන ක්රමය මොකද්ද කියල. ඒ සසර ගමන

හදන, වඩන, පුරුදු කරන ක්රමය මේකයි කියල හොය හොයා, හොය හොයා යනකොට, ඒ උත්තමයාණන් වහන්සේ විවිධාකාර විදිහේ ක්රම භාවිතා කරපු විත්තිය ඔය ඇත්තො අහල තියනව. අවසානයේදී තථාගතයන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්ව සමයේ අවසාන අවධියේදී උන් වහන්සේ අවබෝධ කරපු කාරණාවක් ප්රකාශ කරනවා මේ ගමන ආපස්සට යන ගමනක් කියල.

ඉතින් අද දවසේ මාතෘකාව 'පටිසෝතගාමී පිළිවෙත.'

එතකොට පින්වතුනි, මොකද්ද මේ අනුසෝතගාමී පිළිවෙත කියල කියන්නෙ? ඔය ඇත්තොත් මමත් මේ ධර්මය හම්බ නොවෙන තාක්කල්, ධර්මය තුලින් දහම් රසයක් විඳල ධර්මයට පැමිණෙන්නෙ නැති තාක්කල් අපි හැමෝම පින්වතුනි අනුසෝතගාමීව ගමනක් යන අය. සතුටු වෙන්න ඕන තැනේදී සතුටු වෙනවා. දුක් වෙනකොට දුක් වෙන්න ඕන තැනේදී දුක් වෙනව. බලාපොරොත්තු ඇති කර ගන්න විදිහේ අවස්ථාවකදී බලාපොරොත්තු ඇති කරගන්නව. ඒක හින්ද ශෝකයන් හදා ගන්න අවස්ථාවේදී ශෝක සන්තාප හදා ගන්නව. මේක තමා පින්වතුනි අනුසෝතගාමී වැඩපිළිවෙල.

එතකොට තථාගතයන් වහන්සේ භාවිතා කරපු පටිසෝතගාමී වැඩපිළිවෙල උන් වහන්සේගේ ගුණ ගැන කතාබහ කෙරෙන නව අරහාදී ගුණවල පළවෙනි ගුණයෙ තියෙනවා 'අරහං' කියන අර්ථයෙන්. පින්වතුනි, ඔය ඇත්තොත් මමත් මේ ධර්මයට නොපැමිණෙන තාක්කල්, ධර්මයෙහි තියන පහස නොලැබෙන තාක්කල්, ඇහැට රූපයක් දැකලා ඒ රූපයට මනාපයි නම්, කැමතියි නම්, මන වඩනවා නම්, අපිට රුචියි නම් ඒ රූපයට අපි ඇලෙනව. ඒ වගේමයි ඇහැට රූපයක් දකිනකොට අපි ඒ දකින රූපයට කැමති නැත්නම්, මනාප නැත්නම්, රුචි නැත්නම්, ඒ රූපය අපේ මන වඩන්නෙ නැත්නම්, අපේ කැමැත්තට හරි යන්නෙ නැත්නම්, අපි ඒ දේට ගැටෙනව. බැහැර කරන්න උත්සාහ කරනව.

අපේ කැමති රූපයට ආශාව ඇති කර ගන්න, අපි ඒ දේ තියාගන්න බලාපොරොත්තුව හදා ගන්න, අපි ඒ රූපය මගේ කරගන්න, මගේ වසඟයේ පවත්වා ගන්න, මට ඕන විදියට තියාගන්න, උත්සාහවන්ත වෙන අපි, මට නුවුවමනා කරන රූපය බැහැර කරන්න පුළුවන් තරම් උත්සාහ කරනව. හැබැයි තථාගත ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහැට රූපයක් දැකල පින්වතුනි, උන් වහන්සේ ඇලිල නැහැ. උන් වහන්සේ ගැටිලත් නැහැ. උන් වහන්සේ ආශාව ඇති කරගෙනත් නැහැ. ඒක හින්ද මුලා වුනෙත් නැහැ. මේ දේ නිසාම තථාගතයන් වහන්සේ දුකෙන් නිදහස් වෙලා තියනව.

හැබැයි ඒ කරපු ක්රමය, ඒ ගත කරපු ජීවිතය, සාමාන්ය ලෝකයේ බොහෝ අය කරනව වගේ අනුසෝතගාමී වැඩපිළිවෙලක් නෙවෙයි. ඒක පටිසෝතගාමී පිළිවෙතක්. ඒ ගමනේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අනුව කටයුතු කරලා

උන් වහන්සේ නිවී සැනසුනා. දුකෙන් නිදහස් වුනා. ඇස ඔස්සේ විතරක් නෙවෙයි කන ඔස්සේ පවා. කන ඔස්සේ විතරක් නෙවෙයි නාසයට ගඳ සුවඳ දැනගෙන පවා. දිවට රසය දැනගෙන පවා. ශරීරයට ස්පර්ශය දැනගෙන පවා. අඩුම වශයෙන් හිතට අරමුණු නැත්නම් හිතට සිතුවිලි හිතලා ඒ අනුසාරයෙන් පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇලුනෙ නැහැ. ගැටුනෙ නැහැ. මුලා වුනේ නැහැ. ආශාව ඇති කරගත්තෙ නැහැ.

හැබැයි ඔය ඇත්තොත් මමත් හෝ මේ ලෝකයේ බහුතර ප්රජාව ධර්මයෙහි පහස ලබා ගත්තෙ නැතිනම්, ධර්මයෙහි තියෙන අර්ථය හඳුනාගෙන ඒ දේ ක්රියාත්මක කරන්න උත්සාහවත් වුනේ නැතිනම්, ඇහැට රූප දැකලා නිමිති ගන්නව. සටහන් ගන්නව. ඕව මතක තියාගන්නව. කැමති දේට ඇලෙනව. අකමැති දේට ගැටෙනව. කැමති ශබ්දය අහන්න මනාපයි, අකමැති ශබ්දය අහන්න අමනාපයි. කැමති ශබ්දය අහන්න ආශා කරනව, අකමැති ශබ්දය බැහැර කරන්න පුළුවන් තරම් උත්සාහ කරනව.

කැමති ශබ්දය අපේ වසඟයේ තියාගන්නත් බැහැ. අකමැති ශබ්දය අපිට ඕන විදියට අයින් කරන්නත් බැහැ. ඉතින් මේක හින්දා බහුතර ලෝක ප්රජාව දුක් විඳිනව. ශෝකයෙ ඉන්නව. එතකොට තථාගතයන් වහන්සේ ඔය කියන විදිහේ නිවී සැනසීමක් ලබා ගත්ත ක්රමය, ඒ පටිපාටිය, අපි අපේ ජීවිතේට කොහොමද ගලපාගන්නෙ?

අපි සජ්ජායනා කරනව බුදුරජාණන් වහන්සේට අසවල් ගුණයක් තිබුනාය කියල. සතිපට්ඨාන සූත්රයෙ අපිට කියලත් දෙනවා ඇහැට රූපය දකින හින්දා එතනින් තමයි තණ්හාව ඇති කර ගන්නෙ කියල. කනට ඇහෙන ශබ්දය හින්දා එතනින් තමයි තණ්හාව ඇති කරගන්නෙ කියලා කියල දෙනව. නාසයට දැනෙන ගඳ සුවඳත් ඒ ආදී වශයෙන්මයි. කයට දැනෙන ස්පර්ශය, දිවට දැනෙන රසය වගේම හිත දැනෙන අරමුණටත් ඔය විදිහමයි. තථාගතයන් වහන්සේගේ ඒ ගුණ සජ්ජායනා කරනව වගේම අපි කොහොමද සතිපට්ඨාන සූත්රයේ ඔය දේශනා කරන විදියට තථාගතයන් වහන්සේ දුකෙන් නිදහස් වෙච්ච ඒ ක්රමය භාවිතා කරන්නෙ? පුරුදු කරන්නෙ?

ඒ වෙනුවෙන් පින්වතුනි අපිට බොහෝ කරුණු කාරණා ඉගෙන ගන්න පුළුවන්. දැනගන්න පුළුවන්. විශ්ලේෂණය කරන්න පුළුවන්. දැනුම හදා ගන්න පුළුවන්. හැබැයි ප්රායෝගිකව ඇහැට දකිනකොට රූපයක්, කනට ශබ්දයක් ඇහෙනකොට, නාසයට ගඳ සුවඳ දැනෙනකොට, දිවට රසය, කයට ස්පර්ශය වගේම හිතට අරමුණ එනකොට අපි ඒ දේවල්වලට සම වදින්නෙ කොහොමද? කියන එකයි අපේ තියෙන දැනුමේ මට්ටම තීරණය වෙන්නෙ.

අපි කොච්චර ප්රාඥ වෙන්න පුළුවන් දහම් දැනුම අතරින්. බොහෝ දැනුමක් තියෙන්නත් පුළුවන්. ඒත් ඒ වුනාට සාමාන්ය ජීවිතය තුලදී මේ ධර්මය භාවිතා කරනකොට අපිට පුරුද්දක් නැත්නම් ඒ දේට

ධර්මය ඈදා ගන්න, ජීවිතයට මුහුණ දෙනකොට ධර්මය ඈදා ගන්න පුරුද්දක් නැත්නම්, ඒ ඉගෙනගෙන තියන ධර්මය පින්වතුනි අභාවිතයි.

සතිපට්ඨානය පුරුදු කරන්න යොමු වෙන ශ්රාවකයා, එයා පළවෙනියෙන්ම තමන්ගේ ශරීරයට සිහිය ගන්නට ඉගෙන ගන්නව. ඒක කරන්නත් එයාට බොහෝ බාධක තියනව. කරදර තියනව. පළවෙනියෙන්ම ඒ තියන කරදර බාධකයන් ටික ඔක්කෝම මෙයා හසුරුවා ගන්න උත්සාහ කරනවා, කරදර බාධකයක් නොවෙන ආකාරයට. කරදරයක් තියන දේ කරදරයක් නොවෙන තාක් කල් ඒ දේත් එක්ක ඉන්න, ඒ දේත් එක්ක සැරිසරන්න ඉගෙන ගන්නව.

උදාහරණයක් වශයෙන් පර්යංක භාවනාවට ගියපුහම හිත දුවන එක මහ විශාල කරදරයක් තමයි. සද්ද ඇහෙන එක මහ විශාල කරදරයක් තමයි. අපි ගැටෙනවා තමයි. හැබැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දුකෙන් නිදහස් වුනේ පින්වතුනි සද්ද ඇහිච්ච හින්ද නෙවෙයි, ඒ ඇහිච්ච සද්දෙට ගැටුනෙ නැති හින්දයි. තථාගතයන් වහන්සේ සිතුවිලි හිතුවෙ කොහොමද කියන්න මම දන්නෙ නැහැ. නමුත් එහෙම හිතුවා නම් උන් වහන්සේගේ අර ගුණයෙ තියන තේරුම හැටියට, අරහං කියන ගුණයෙ තියන තේරුම හැටියට බලනකොට, බුදුරජාණන් වහන්සේ හිතට අරමුණු හිතල වුනත් එව්වට ඇලිලත් නෑ ගැටිලත් නෑ. ඔය ඇත්තොත් මමත් වගේ නෙවෙයි.

එතකොට පින්වතුනි අපිට කරන්න තියෙන පුහුණුව වෙන්නේ, හදාරන එක කරන්න වෙන්නේ, පුහුණු කරන එක කරන්න වෙන්නේ, පර්යංකයට ගිහිල්ලා, ශබ්දයක් ඇහෙනකොට ඒ ඇහෙන ඇහෙන ශබ්දවලට තමන් දක්වන ප්රතිචාරය මොකද්ද? කියලා තේරුම් ගන්න එකයි කරන්න ඕන. හිතට එන එන අරමුණට තමන් දක්වන ප්රතිචාරය මොකද්ද? කියලයි හඳුනා ගන්න ඕන. ශරීරයට දැනෙන ස්පර්ශයට තමන් දක්වන ප්රතිචාරය මොකද්ද? කියලයි තේරුම් ගන්න ඕන. දිවට රසයක් දැනෙනවා නම් සාමාන්ය ජීවිතේදී හෝ වේවා, ඒ දේට තමන් දක්වන ප්රතිචාරයයි හඳුනා ගන්න ඕන. නාසයට දැනෙන ගඳ සුවඳ, ඒ දේට දක්වන ප් රතිචාරයයි හඳුනා ගන්න ඕන.

මොන විදියටද ඒ දේ අනුමත කරන්නෙ හෝ ඒ දේ බාර ගන්නෙ කියන දේයි තේරුම් ගන්න ඕන.

ඒ ඇහැට දකින රූපය බාර ගන්න විදිහ හෝ අනුමත කරන විදිහ හඳුනාගත්තා නම්, ඒ හඳුනා ගැනීම තුලින් තමයි පින්වතුනි අපිට තේරෙන්නේ, අපිට ඉස්මතු වෙන්නේ, ඔබත් මමත් කියන කෙනා ඇහැට රූපයක් දකිනකොට ඒ දේට කොහොම ප්රතිචාරයක් දක්වන්නද මේ හිත

සකස් වෙලා තියෙන්නේ කියල. ඒ ක්රමය ගොඩක් වෙලාවට අනුසෝතගාමී තමයි.

භාවනාවේදී නම් අපිට ඇහැට පෙනෙන හෝ ශරීරයට දැනෙන, හිතට එන, හොඳ අරමුණට, හොඳ දැනීමට අපි එකඟ වෙයි අපි කැමති වෙයි. නමුත් අපිට හොඳ නැහැයි කියල හිතාගෙන ඉන්න දේට අපි අමනාප වෙයි, ගැටෙයි. බැහැර කරන්න උත්සාහ කරයි. මෙන්න මේක තමයි පින්වතුනි අනුසෝතගාමී වැඩපිළිවෙල.

එතකොට අපි ඉගෙන ගන්න ඕන වෙන්නේ භාවනාව තුලින්, තථාගතයන් වහන්සේ කොහොමද දුකෙන් නිදහස් වුනේ?

මේ දේවල්වලට පටිසෝතගාමීව මුහුණ දෙන්න ඉගෙන ගත්ත හින්ද.

මේකෙ තේරුම හොඳ දේ නරක දෙයක් හැටියට හිතනව කියන එක නෙවෙයි. නරක දේත් හොඳයි කියල හිතනව නෙවෙයි. නමුත් හොඳ දේට ඇලෙන්නෙ නැති එකයි. නරක දේට ගැටෙන්නෙ නැති එකයි. ඔය ඇත්තොත් මමත් කියන මේ ලෝකයාගේ බහුතර ප්රජාව ධර්මයේ පහස ලබාගන්නෙ නැති නම් කරන එකම එක කාරණාව තමයි, හොඳ දේට ඇලෙන එකයි නරක දේට ගැටෙන එකයි. ඒ දේ හැරෙන්න මේ ලෝකයා දන්නෙ නැහැ පින්වතුනි කරන්න වෙන ක්රියාමාර්ගයක් තියනවද, කරන්න වෙන කටයුත්තක් තියනවද කියල, තථාගතයන් වහන්සේ මේ කාරණාව අපට කියන තාක්කල්.

නමුත් දැන් අපිට තියනවා දුකෙන් නිදහස් වෙන්න අවස්ථාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණයන් හැටියට තියන, මේ අපිටම ආවේනික වෙච්ච අපේම ශරීරයේම තියන ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස කියල කියන මේ ඉන්ද්රියන් ටික සාමාන්ය ලෝකයේ ගලාගෙන යන ස්වභාවයට වඩා, සාමාන්ය ලෝකයා භාවිතා කරන, පුරුදු කරන ක්රමයට වඩා අනික් පැත්තට පුරුදු කරන්න පටන් ගන්නව.

මේ දේ කරන්න එතකොට අපි පළවෙනියෙන්ම මේ මොහොත තුල තමන් දකින්නෙ රූපයක්මයි කියල දකිනව නම් රූපයක්, ඒ රූපය දකිනවමයි කියන අදහසට එන්න ඕන. ඒ තේරුමට යන්න ඕන. රූපය දකින්නෙ නැතුව ශබ්දයක් අහන වෙලාවක් නම්, "ඔව් මං දැන් ශබ්දය අහන එකයි ප් රධාන වශයෙන්ම කරන්නේ" කියන දේට අනුමත වෙන්න ඕන. අනුගත වෙන්න ඕන. මනාප වෙන්න ඕන. රුචි කරන්න ඕන. එකඟ වෙන්න ඕන.

සද්ද ඇහෙන එක තිබුනා හෝ වේවා නැතා හෝ වේවා, රූප පේන එක තිබුනා හෝ වේවා නැතා හෝ වේවා, දැන් වැඩිපුර බහුල හැටියට පුරුදු කරන්නේ සිතුවිලි හිතන එක නම්, අපි අනුමත කරන්න පටන් ගන්න ඕන පින්වතුනි "දැන් මම සිතුවිලි හිතන එකයි මේ කරන්නේ" කියල. මේ

අනුසාරයෙන් සතිපට්ඨානය තුලින් පින්වතුනි අපිව ගෙනල්ල දානවා, අරගෙන එනවා, වර්තමාන මොහොත තුල සිදු කරන දේ එක්ක ඉන්න.

ඒ වර්තමාන මොහොත තුල සිදු කරන දේ හොඳ හෝ වේවා, නරක හෝ වේවා, සතිපට්ඨානය තුලදී අපිව යොමු කරනවා, පුරුදු කරවනවා, ඒ සිදු වෙන දේ අනුමත කරන්න. බාර ගන්නට. ඒ දේට එකඟ වන්නට. ඔය කියන ඉලක්කය අපි සම්පූර්ණ කර ගත්තොත් අන්න ඒ තැනට, (අපි භාවිතා කරපු එක වචනයක් තිබ්බා අපක්ෂපාතී නිරීක්ෂණය කියලා) ඒ කියන ඉලක්කයට යන්න පුළුවන්කම තිබුනොත් පින්වතුනි, අපි ඇහැට රූපය දැක්කා හෝ කනට ශබ්දය ඇහුනා හෝ නාසයට ගඳ සුවඳ දැනුනා හෝ දිවට රසය දැනුනා හෝ ශරීරයට ස්පර්ශය දැනුනා හෝ හිතට අරමුණු හිතුනා හෝ ඇලෙන්නෙත් නැති වේවි, ගැටෙන්නෙත් නැති වේවි. ඒ ඇලෙන්නෙ නැති නිසා, ගැටෙන්නෙ නැති නිසා, මුලා වෙන්නෙත් නැති වේවි.

එහෙම මුලාවක් වෙන්නෙ නැති නිසා අපිට ඒ තුල ආශාවක් හට ගන්නෙ නැති වේවි. හුදෙක් රූප දකීවි. හුදෙක් ශබ්ද අසාවි. හුදෙක් ගඳ සුවඳ දැන ගනීවි. හුදෙක් ස්පර්ශය ලබාවි. හුදෙක් රසය විඳීවි. හුදෙක් සිතුවිලි හිතාවි හෝ අරමුණු ඒවි, ඒ බව දැනගනීවි. එච්චරයි.

ඔය කියන අවදියකට හිත ගන්න එක පින්වතුනි සතිපට්ඨානයෙන් හැරෙන්න වෙන ක්රමයකින් කර ගන්න බැරි විත්තිය දැන් ඔය ඇත්තන්ට තේරෙන්න ඕන. හේතුව අනෙකුත් සෑම භාවනාවක්ම තියෙන්නෙ සිතුවිලි ආශ්රයෙන් නම්, සිතුවිලි බහුල හැටියට පුරුදු කරන එකක් හැටියට නම් කියල දෙන්නෙ, ක්රියාකාරීත්වය හැටියට පවතින්නෙ ඒ කියන කාරණාව නම්, සතිපට්ඨානයෙන් පමණයි පින්වතුනි උගන්වන්නේ, සිතිවිල්ලක් රහිතව මේ තියන දේ මොකද්ද? කියල හඳුනා ගන්න.

ඒ දේ හඳුනා ගැනීමක් මිසක ඒ දේ කල්පනා කිරීමක් නෙවෙයි. ඒ දේ නුවණින් දැන ගැනීමක්. නුවණින් දැන ගැනීමක්. වටහා ගැනීමක්. අවබෝධ කර ගැනීමක්. මේ විදිහේ අවදියකට, මේ විදිහේ තත්ත්වයකට අපිට පත් වෙන්න පුළුවන්කම තිබ්බොත් පින්වතුනි, සාමාන්ය ලෝකයේදී ඇලිච්ච කෙනා ඉස්සෙල්ලම හඳුනා ගනියි, "ඔව් මම ඇලිලා ඉන්නේ" කියලා. ගැටිච්ච කෙනා හඳුනා ගනීවි "ඔව් මම දැන් මේ ගැටිලයි ඉන්නෙ" කියල. ඒ අනුසාරයෙන් තමයි එයා තේරුම් ගන්නේ, මම ඇලෙන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි, මම ගැටෙන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි, හෝ මම ඇලෙන්නෙ මෙන්න මේ කාරණාවලටයි, ගැටෙන්නෙ මෙන්න මේ මේ කාරණාවන්වලටයි කියල.

ඒක පින්වතුනි පොත් දාහක් කියෙව්වට, බණ දාහක් ඇහැව්වට හෝ ඊටත් වඩා ඇහැව්වට අපිට කටපාඩම් කරගෙන ප්රගුණ කරන්න පුළුවන්

දෙයක් නෙවෙයි. ඒ දේ අපිම අපේ ජීවිතය තුල සිද්ධ වෙනකොට ප් රායෝගිකවම අත්දැකල, බුක්ති විඳල, ඒ දේ අත්දැකීමක් හැටියටම අවබෝධ කර ගන්න ඕන එකක්. මේ දේ පුරුදු කරල බලන්න ඕන දෙයක්.

ඇහැට රූපය දකිනකොට ඒ දකින රූපයට ඇලීමක් නම් එන්නෙ, අපි හඳුනාගන්න ඕන "එහෙමයි මම ඇලෙනව මේ දේට." ගැටීමක් නම් ආවෙ, අපි ඒ වෙලාවටම තේරුම් ගන්න ඕන "ඔව් මම ගැටුන මේකට." එහෙම නම් අපිට ඊළඟ අවස්ථාවෙදි, අපිට ඊළඟට අවස්ථාව තියනවා ඇලෙන්නෙත් නැතුව, ගැටෙන්නෙත් නැතුව ඉන්නෙ කොහොමද කියලා ඉගෙන ගන්නට.

අන්න ඒකටයි පුහුණුව කියන එක තියෙන්නෙ.

තථාගතයන් වහන්සේ පින්වතුනි ඔය ඇත්තොත් මමත් වගේම ඇහෙන් රූප දැක්කා, කනෙන් සද්ද ඇහැව්වා. සාමාන්ය ලෝකය තුල ජීවත් වුනා. හැබැයි උන් වහන්සේ නිවී සැනසුනා. ඒ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස කියන මේ ඉන්ද්රියන් ටික මනාකොට භාවිතා කරපු හින්දා. ප්රගුණ කරල තිබිච්ච හින්දා. වඩල තිබ්බ හින්දා නිවනට නැමෙන සුළු විදිහට.

ඔය ඇත්තොත් මමත් කියන මේ බහුතර ලෝකයා බොහෝ වෙලාවල්වලට ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස කියන මේ ඉන්ද්රියන් ටික භාවිතා කරන්නෙ, භාවිතා කරල තියෙන්නෙ, වඩන්නෙ, පුරුදු කරල තියෙන්නෙ, නිවන පැත්තට නෙවෙයි සංසාරය ගෙනියන පැත්තටයි. රත් කරන පැත්තටයි. දැඩි කරන පැත්තටයි. හැබැයි අපිට එකපාරටම ඕක අනිත් පැත්තට හරවන්න විදියකුත් නෑ. නමුත් මේ සිද්ධ වෙන වටපිටාව තුල, සිද්ධ වෙන කාරණාව තුල තියෙන්නෙ මෙන්න මේ දෙයයි කියල අවබෝධ කරන්න පුළුවන්. අන්න ඒකට අපි කියමු යථාභූතය කියල.

මේ වෙලාවේ ඇත්තටම තමන් ඇහැට දකින රූපයක ඒ රූපය දකිනකොට ඒ දේට ඇලෙනවා නම්, ඇත්තටම ඇලෙනවා කියන එක අපි තේරුම් ගනීවි. එහෙම නැතිනම් ගැටෙනවා නම්, ඔව් මම ගැටෙනවාය කියන එක තේරුම් ගනීවි. ආශාව ඇති කර ගන්නවා නම්, ඔව් මම ආශාවක් ඇති කර ගත්තාය කියල තේරුම් ගනීවි. සැකයක් ඇති කර ගන්නවා නම්, ඔව් සැකයක් ඇති කර ගත්තාය කියල තේරුම් ගනීවි. ඉරිසියාවක් ඇති වුනා නම්, ඔව් මට ඉරිසියාවක් ඇති වුනාය කියල තේරුම් ගනීවි. වංචාවක් කරන්න හිත දුන්නා නම්, ඔව් මට වංචාවක් කරන්න හිත දුන්නා, නැතිනම් මම වංචාවක් කලා ආදී වශයෙන් ඒ විදියට අපි තේරුම් ගනීවි.

මේ වගේ කාරණා පින්වතුනි සංසාරයේ නැති නම් මේ සාමාන්ය සමාජය තුල කෙනා හඳුනා ගන්නෙ නෑ. ඒක හින්දයි සංසාරය කියන ගමනක් අපිට තියෙන්නෙ. මොකද සංසාරය කියන ගමන හදන්නෙ හෝ රැගෙන යන්නෙ

කෙලෙස් ආශ්රයෙන්. නිකෙලෙස් ආශ්රයෙන් නෙවෙයි. නිකෙලෙස් තියනවා නම් අපි හැමෝම නිවී සැනසිලානෙ.

එතකොට සංසාරයෙ යන විදිහ, නැතිනම් මේ ජීවිතය තුල අපේ මේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස ආදී මේ ඉන්ද්රියන් ටික භාවිතා කරනකොට, අපිට සිද්ධ වෙන වටපිටාව, වපසරිය, අපිට සිද්ධ වෙන විපර්යාසය අපි හඳුනා ගන්න පටන් ගනීවි පුද්ගලිකව තම තමන්. තම තමන් තම තමන්ගේ අත්දැකීම් ටික කියවන්න පටන් ගත්තහම එදිනෙදා ජීවිතය තුලදී තම තමන් බුක්ති විඳින, තම තමන් කරන කියන දේවල්වල තියන ඵල විපාකය තම තමන් ඒ දේවල් වලට මුහුණ දෙන්නෙ කොහොමද? ඒ දේවල් හසුරුවා ගන්නෙ කොහොමද? කියන දේ හඳුනා ගැනීම මත පින්වතුනි අපිම අපේ තියන සත්ය ස්වභාවය තේරුම් ගනීවි.

ඒ සත්ය ස්වභාවය තේරුම් ගැනීම මත අපිට අවස්ථාවක් එනවා තවදුරටත් මම දුකට යනවද? එහෙම නැතිනම් ඒ දුකෙන් බැහැර වෙන විදියට කටයුතු කරනවද? කියල. මොකද මේ වෙලාවේ කටයුතු කරපු කාරණාව ඊළඟ අවස්ථාවේදී අපිට නැවතත් සිදු කරන්න අවස්ථාවක් එන්න පුළුවන්.

උදාහරණයක් හැටියට, ඇහැට රූපයක් දැක්ක නම් ඊළඟ වතාවෙදිත් අපිට ඇහැට රූපයක් පේන්න පුළුවන්. අපිට ඇහැට රූප බලන්න ඕන නෙව සාමාන්ය සමාජයේ ජීවත් වෙනකොට. එතකොට කාරණේ තියෙන්නෙ එහෙම රූප බලනකොට, අපි ඒ රූපයට ඇලුනා නම් ඊට කලින් ඊළඟට ඉගෙන ගන්න පටන් ගන්න ඕන, මම ඇහැට රූපය දකිද්දි ඇලෙනවා. එහෙම නැතිනම් අසවල් අසවල් රූප දකිද්දි මම ඇලෙනවා. එහෙම නැතිනම් අසවල් අසවල් රූප දකිද්දි මම ගැටෙනවා. මෙන්න මේ ටිකයි අපි හඳුනා ගන්න ඕන. මේ දෙයයි අවබෝධ කරන්න ඕන.

තමන්ගෙ අභ්යන්තරය තුල සත්ය වශයෙන්ම තියන සත්ය වූ පැතිකඩ මෙන්න මේකයි කියන එකයි අපි හඳුනා ගන්න ඕන තේරුම් ගන්න ඕන. ඒ සත්ය ස්වභාවය තුල ඉන්න කෙනා තමන් බලාපොරොත්තු වෙන කෙනා නම් නෙවෙයි. තමන් හිතාගෙන ඉන්න කෙනා නම් නෙවෙයි. අන්න ඒක හින්දා තමයි සතිපට්ඨානයට එච්චරටම කට්ටිය කැමති නැත්තෙ.

හැබැයි සතිපට්ඨානයක් වඩන්නෙ නැතුව සංසාර දුකෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කියල නම් හිතන්න නරකයි.

අපිට ඕනෑ තරම් ධර්ම දේශනා අහන්න පුළුවන්. දහම් දැනුම ඇති කර ගන්න පුළුවන්. පින්වතුනි තර්ක විතර්ක කරන්න පුළුවන්. ඒ වුනාට තමන්ව තේරුම් ගන්නවා කියන දේ වෙනම කතාවක්. පාලි භාෂාවේ තියන වචන හෝ දේශණා හෝ එක එක අර්ථවලින්, වෙනත් වෙනත් ආකාරවලින්, විවිධාකාර තර්ක විතර්ක මතු කරගෙන කතා බහ කරන්න

පුළුවන්. නමුත් අපි කවුරුත් ඇහැට රූප බලන අය. කවුරුත් කනට ශබ්ද අහන අය. කවුරුත් හිතට අරමුණු හිතන අය. ඒ හැමෝම දෙනා තමන් හිතන අරමුණ නිවැරදියි හෝ සත්යයි හෝ හරියි හැටියට හිතනවා සහ ඒ අනුසාරයෙන් කතා කරනවා විනා තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරපු හැටියට විනිවිද දක්නා නුවණින් යුක්තව ඒ දේවල් හසුරවනවා නම් නෙවෙයි. එතකොට මේ හැමෝම සංසාර ජීවිතය තුල සංසාර ගමනක් ගෙනියන අය විනා වෙනත් කටයුත්තක් කරන අය නෙවෙයි.

සතිපට්ඨානය තුලින් පමණයි පින්වතුනි අපිව තර්කයට යවන්නෙ නැති චරිතයක් හදල දෙන්නෙ. තර්කයට බර වෙච්ච නැති ජීවිතයක් සකස් කරල දෙන්නෙ. අසමාහිත විදිහේ ජීවිතයකින් බැහැර කරවන්නෙ. සමාහිත තැනක් හදල දෙන්නෙ. සමාහිත වූ ජීවිතයක් හදල දෙන්නෙ. සමාහිත වෙන හිතක් හදල දෙන්නෙ. සමාහිත වෙන වචනයක් හදල දෙන්නෙ. සමාහිත වෙන ක්රියාවක් හදල දෙන්නෙ සතිපට්ඨානය තුලින් විතරයි. ඒ කොහොමද?

අපි හඳුනා ගත්තොත් මම දැන් මේ වෙලාවෙ කටයුතු කරන්නෙ කලබලයෙන්, තැන්පත්බවක් නැතුව කියලා ඒ හඳුනා ගැනීම තිබුනොතින් විතරයි අපිට අවස්ථාවක් එන්නේ, එහෙනම් දැන් මම සමාහිත වෙන්න ඕන කියල. "මම දැන් මේ කතාව කරන්නෙ, වචනය කතා කරන්නෙ තරහකින්" කියල තේරුනොතින් විතරයි පින්වතුනි තරහක් නැතුව කතා කරන්නෙ කොහොමද කියලා ඊළඟ මොහොතේ ඉඳලා හරි කටයුතු කාරණා කරන්න පුළුවන්කම හම්බ වෙන්නෙ. එහෙම නැති තාක් කල් කතාව කෙරෙන්නේ තරහෙන්ම තමයි. කලබලයෙන්ම තමයි.

මම මේ හිතන සිතුවිල්ල හිතන්නේ ක්ලේශයක් ආශ්රයකින්, (තරහකින් වෙන්න පුළුවන්, ඉරිසියාවකින් වෙන්න පුළුවන්, වෛරයකින් ක් රෝධයකින් ආදී ඕනෑම කාරණයකින් වෙන්න පුළුවන්) මේ ආකාරයෙනුයි මම මේ දේ දැන් හිතන්නේ කියල තේරුනොත් පමණයි, ඒ දේ තමන්ම අවබෝධ කර ගත්තොත් විතරයි, වටහා ගත්තොත් විතරයි පින්වතුනි, ඒ කාරණාවෙන් මිදෙන්නට අවස්ථාවක් අපිට හම්බ වෙන්නේ.

එහෙම නැති තාක් කල් ඔය කියන මාතෘකාව ගැන අපි පොත්පත් දහස් ගණනක් ලියල තියෙන්නත් පුළුවන්, උපාධි අරගෙන තියෙන්නත් පුළුවන්, වැඩක් වෙන්නෙ නෑ. මොකද අපි දන්නෙ නෑ අපේ ජීවිතය තුල මේ දේ මෙහෙම මෙහෙම අවස්ථාවලදී ක්රියාත්මක වෙනවා, මේ විදියටයි ඒ දේ අපිව දුකට පමුණුවන්නේ කියල.

ඉතින් අන්න ඒක හින්දයි පින්වතුනි මේ ධර්ම මාර්ගය තුලම යන ගමනට සතිපට්ඨානය කියන මේ මාතෘකාව මේ තරමටම අපිට පිටුවහලක් වෙන්නෙ. රුකුලක් වෙන්නෙ. මේ තරමටම අපිට ලොකු රැකවරණයක් වෙන්නෙ. මේ වෙන මොනවත් නෙවෙයි පින්වතුනි අපි වඩන්නේ, පුරුදු

කරන්නේ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණයක් මේ පුරුදු කරන්නෙ. මේ බුදු ගුණයකුයි වඩන්නෙ. උන් වහන්සේගේ ගුණය මොකද්ද?

උන් වහන්සේ ඇසට රූපයක් දැකලා ඇලුනෙ නෑ, ගැටුනෙ නෑ. කනට ශබ්දය අහල ඇලුනෙ නෑ ගැටුනෙ නෑ. නාසයට ගඳ සුවඳ දැනගෙන ඇලුනෙ නෑ, ගැටුනෙ නෑ. දිවට රසය විඳල ඇලුනෙ නෑ, ගැටුනෙ නෑ. කයට ස්පර්ශය ලබල ඇලුනෙ නෑ, ගැටුනෙ නෑ. හිතට අරමුණු හිතලත් ඇලුනෙ නෑ, ගැටුනෙ නෑ.

අපිට තියන ප්රශ්නෙ පින්වතුනි අපි මේ හැම එකක්ම ලබා ගන්නකොට අපි ලංසුවක් හැටියට තියාගන්නව මගේකම. මගේ වටිනාකම. මගේ බලය. මගේ තත්ත්වය. මේ ආදී දෙයක් ඉස්සර කරගෙනයි සාමාන්ය ලෝකයා හිතන්නෙ පතන්නෙ. තථගතයන් වහන්සේ ඔය මගේ කියන ස්වභාවයෙන් බැහැර වෙලයි හිටියෙ. ඒක හින්දයි උන් වහන්සේ සැනසීමක් ලබා ගත්තෙ.

මේ ලෝකෙ දේවල් අපිට ඕන විදිහට සිද්ධ වෙන්නෙ නැති වෙනකොට අපිට තියන ප්රශ්නෙ ඇත්තටම ඒ දේ නැති වෙන එකම නෙවෙයි. ඒ දේ මට ඕන විදියට නැති වෙන එකයි.

කෙනෙක් මියෑදුනොත් එහෙම, අපි දන්නව ඕනෑම කෙනෙක් ඉපදුනොත් මැරෙනව කියල, නමුත් කාරණාව තියෙන්නේ ඒ කෙනා මියෑදුනාම මට වෙන පාඩුව. අන්න එතනයි අපේ ප්රශ්නෙ තියෙන්නෙ. එතකොට ලෝකයා හිතන ඔය කියන අනුසෝතගාමී වැඩපිළිවෙල හින්දාමයි, ඒක නිසාමයි ලෝක සත්ත්වයා දුකෙහිම ඇලිල ඉන්නෙ. දුකම වඩන්නෙ. අද වෙනකොට පින්වතුනි බොහෝ වෙලාවල්වලට ලෝකයා දන්නෙ නැහැ මොනවද මෙනෙහි කරන්න ඕන? මොනවද නැත්තෙ? කියල. මොනවද බලන්න ඕන? මොනවද නැත්තෙ? කියල දන්නෙ නැහැ. මොනවද අහන්න ඕන? මොනවද නැත්තෙ? කියල දන්නෙ නැහැ.

දුක හට ගන්න දෙයක් තියනව නම්, දුක වැඩි කරන දෙයක් තියනව නම්, ඒ දේ බලනව වෙන්න පුළුවන්. ඒ දේ අහනවා වෙන්න පුළුවන්. ඒ දේ හිතනවා වෙන්න පුළුවන්. ඒ දේ කරනවා වෙන්න පුළුවන්. එහෙම කර කරා ප්රාර්ථනා කරනවා නම් අනේ මේක නම් දුකක්මයි. අනේ මේ සසර නම් දුකක්මයි කියලා, ඉතින් ඒක දුකක් තමයි කොහොමත්. වැඩි වෙන්නෙ දුකම තමයි. මොකද තමන් පුරුදු කරන්නෙ දුකම හින්දා.

එතකොට පින්වතුනි අපි ඉගෙන ගන්න පටන් ගන්න ඕන, පුරුදු කරන්නට පටන් ගන්න ඕන අපේ ජීවිතය තුල, ඇහැට දකින රූපයෙන් අපි දුක හදා ගන්නෙ කොහොමද? ඒ හදා ගන්න ආකාරය දැන් බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කරල දීල තියනවා. ඇලෙනවා නම් දුක හදා ගන්නවාමයි. ගැටෙනවා නම් දුක හදා ගන්නවාමයි. එහෙම නම් ඒ දුකෙන් නිදහස් වෙන ක්රමය

වෙන්නෙ මොකද්ද? ඇලෙන දේට ඇලෙන බව හඳුනා ගැනීමත් ගැටෙන දේට ගැටෙන බව හඳුනා ගැනීමත් තුලින් ඇලෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්කමක් හම්බ වෙනවා. ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්කමක් හම්බ වෙනවා. ඒකයි මේකට ධර්ම මාර්ගයක් තියෙන්නෙ. මේ හැම දේකටම ඒකයි වැඩපිළිවෙලක් තියෙන්නෙ.

සීලය වැදගත් වෙනව. සංවරකම වැදගත් වෙනව. දන් දෙන එක වැදගත් වෙන්න පුළුවන්. සුදුසු විදිහේ මිතුරන් ආශ්රය කරන එක වැදගත් වෙන්න පුළුවන්. මේ ආදී හැටියට ගත්තහම පින්වතුනි මේ මාර්ගය තුල ගත කරන්න කියල දෙන එක්තරා ක්රමයක් තියනව, රටාවක් තියනව. අපි ඒ දේවල් ඒ විදියට පුරුදු කරන්න පටන් ගන්න ඕන. ඒ අනුසාරයෙන් යන්න පුළුවන්කමක් තිබුනොතින් අපි ඉගෙන ගනීවී අද වෙනකොට, මේ වෙනකොට, මම දුක හදා ගන්නවා නම් ඇහෙන් කනෙන් නාසයෙන් ආදී ඉන්ද්රියන්වලින් ඒ දුක ඇතිවෙන්නෙ කොහෙද කියල. ඒ වගේම අපි ඇහැට රූප දකිනවා, කනට ශබ්ද අහනවා, ඉන්ද්රියන්වලට අරමුණු ගන්නවා එව්වගෙන් අපිට දුක හදා ගන්නෙ නැති අවස්ථාත් තියනවා. හැබැයි අපි දන්නෙ නෑ ගොඩක් වෙලාවට මොනවගෙන්ද මට දුකක් නැත්තෙ කියල.

සතිපට්ඨානය හින්ද විතරයි අපි ඉගෙන ගන්න පටන් ගන්නෙ, හදාරන්නෙ, ආ අසවල් අසවල් දේ දකිනකොට මම දුකක් හදා ගන්නෙ නැහැයි කියල. අසවල් අසවල් දේ අහනකොට මට දුකක් නැහැයි කියල. අසවල් අසවල් විදියට වේදනාවල් වින්දනයන් දැනෙනකොට ඒක සැපකුත් නෑ, දුකකුත් නෑ, උපේක්ෂාවක් තියෙන්නෙ කියල තේරුම් ගන්න පුළුවන්. දැනට උපේක්ෂාව හොඳයි. දැනට. මොකද සැපට ඇලෙනවා නම්, දුකට ඇලෙනවා නම්, ඊට වඩා උපේක්ෂාවට වෙලා ඉන්න එක හොඳයි. නමුත් ඒ උපේක්ෂාවෙනුත් බැහැර වෙන්න ක්රමයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලයි තියෙන්නෙ.

ඒක හින්ද පින්වතුනි තමන්ගෙ ජීවිතේට පුළුවන් තරමක් සිහිය ඈදා ගන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. සිහිය දා ගන්නවා කියල කියන්නේ එදිනෙදා ජීවිතේ කරන මොනයම් හෝ කටයුත්තකට හෝ සතිමත් භාවය පුරුදු කරන්න, සිහිය දාගන්න උත්සාහවන්ත වෙන්න ඕන. ඒ අනුව කටයුතු කරන්න පටන් ගන්න ඕන. අන්න එහෙම වුනාම කාලයක් කාලයක් යන්න යන්න, යන්න යන්න අපට පුළුවන්කමක් හම්බ වේවි මේ ශරීරයට වෙලා ඉන්න. දැනුම් තේරුම් ඇති කර ගන්න තමන් ජීවිතේ දුකක් හදා ගන්නවද? එහෙම නැති නම් දුකක් නැතුව ඉන්නවාද? මොන කාරණාවලටද දුක හදාගන්නෙ? මොන කාරණාවලදිද දුකක් නැතුව ඉන්නෙ කියල තේරුම් ගන්න අපිට පුළුවන්කමක් හම්බ වේවි.

මේ දේ එතකොට දේශනා ආශ්රයෙන් තර්ක විතර්ක කරල හිතන දෙයක් කියන සීමාවට යන්නෙ නැතුව ඊට වඩා අපිට පුළුවන්කමක් හම්බ වේවි

පින්වතුනි ප්රායෝගිකව, සාමාන්ය ජීවිතේ අත්දකින, බුක්ති විඳින දෙයක් බවට පරිවර්තනය කර ගන්නට.

ආන් ඒ දේ කර ගන්න හැටි ගැනයි අද කතාබහ කරන්නට උත්සාහවන්ත වුනේ. බොහොම සම්බාධක ගොඩකුත් තිබුනා. ඒ මැද්දෙ තමයි දේශනාව කලේ. මං විශ්වාස කරනව මං කියන්න බලාපොරොත්තු වෙච්ච කාරණාව යම්තාක් දුරට හෝ ප්රකාශ වුනා කියල. එහෙම නැහැ කියල තේරුනොත් එහෙම අපි බලමු ලබන සතියෙත් ඉරිදා හවස හතයි කාලට මේ මාතෘකාව ගැනම මීට වඩා සවිස්තර ඇතුව සාකච්ඡා කරන්න.

එතකං මං විශ්වාස කරනවා මේ කතා කරපු කාරණාව මඟින් ඔය ඇත්තන්ට යම්කිසි වූ යහපතක් හෝ සැලසෙන්න ඇතියි කියල. එය එසේම වේවා කියල බලාපොරොත්තු වෙනව.

සියළු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

ජීනං වන්දාම ගෝතමං

පූජනීය පදියතලාවේ මේධාවි හිමි